

deputaten der
arrigting van de
zoek gericht om
zouden zijn om

en bericht heb-
spondent in linn

noemd:
NEN, praeses,
scriba.

KERK.

te Arnhem.

EN.

en A. Verhagen

KERK.

de Heer, cand.

Hengelo (O).

kerke (Z).

linge.

25 en 24.

1-8.

1 Cor. 3:14.

end werk".

aanwinst".

denis der
penbaring

L. Bakker
H. Bavinek

dit voor ieder,
eische Geschie-
vertellen heeft,
end werk. Het
geschiedenis
licht met fijne
it boek zal voor
een goede gids
aanwinst voor
che geschiede-

D. Bouma in
k. van Den Haag,
heel is uitste-
Voor de studie
nbevolen."

H. v. d. Meiden
ector et Emergo.
in 16 afl. à 70 ct.
gratis prosp.
Sw Boekh.

Kok N.V. te Kampen

N DE
ERDE
IE K

IONIG

Prof. Honig in
wel predikanten
gestellende kerk-
zichtelijke wijze
t werk is voor
handboek, voor
r vlagge oriën-
geïnteresseerde
kennis van en
Mannen. Jon-
ke bron bij de

roote betekenis
stempelb. f9.-

KHANDEL

KAMPEN

DE REFORMATIE

19e JAARGANG No. 8 25 NOV. '35

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 10:3

Onder redactie van Prof. Dr K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr H. A. van Amstel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr H. Bergema, Karoemi; Dr F. A. den Boeft, Rotterdam; Dr E. T. v. d. Born, Heemstede; Mr A. Bouman, Rotterdam; Ir B. ter Brugge, Almelo; Dr K. J. Cremer, Kampen; Mevr. W. Cremer-de Vries, Kampen; Dr R. J. Dam, Kampen; Dr A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr D. v. Dijk, Groningen; Drs D. J. Galle, Kampen; Mevr. G. Gilhuis-Smitskamp, Mijdrecht; Dr J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr J. van Hercken, Ermelo; Dr B. Holwerda, Amersfoort; A. Janse, Biggkerke; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Kooppers, Amsterdam; Dr J. L. Koole, Vreeland; Dr E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kuiper, Utrecht; Dr J. v. d. Linden, Pocrworedjo; Dr S. O. Los, 's-Gravenhage; Mevr. C. E. Th. Luijkenaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr H. Mulder, Deventer; Dr A. Ringnald, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr R. Schippers, Wanzwert; Dr J. Smelik, 's-Gravenhage; Drs H. Smilde, Groningen; Drs H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr N. Streefkerk, Wollega; D. Stroo, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia Pa.; Dr C. Veenhof, Haarlem; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr D. K. Wielinga, Capelle a. d. IJssel; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Dr S. U. Zuidema, Solo.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr K. SCHILDER, Vloeddijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58. — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Melchizedek, de koning van Salem, II. — Uit de Schrift: „Vele Meesters”, Jac. 3:1. — Kerkelijk leven: Het Handboek van Prof. Dr A. G. Honig, II. Adventsprediking. Statistiek der Geref. Kerken in Nederland, I. De Grootte Catechismus van Zacharias Ursinus, XI. Hulp opleiding predikant Argentinië. — Even parkeer: Gods kind onder Gods hoede. — Pop. wetensch. schetsen: Geestelijke volksgezondheid, VII. — Geestelijke adviezen: Kleingelooft, IV. — Uit het pol. en soc. leven: „Wat de Staat kan doen”. — Stemmen uit onze kerken. — Persoonw. — Kerkenw. — Bijlage: Helderb. Catechismus, blz. 57-64.

HOOFDARTIKEL

Melchizedek, de koning van Salem II.

HOOFDSTUK II. De historiciteit van Melchizedek.

§ 8. Hoe willekeurig Joden en Christenen in midrasjerende en allegoriserende exegese ook omgingen met de Schrift Gods en weinig zin voor realiteit betoonden, hun willekeur was onverantwoordelijk grillig, doch niet zoo kwaadaardig bedoeld.

Het humanisme had meer zin voor realiteit, een trek, die het met de Reformatie gemeen had. In het Rationalisme ontvaardt deze trek in een verwerping, niet alleen van de producten der menschelijke fantasie, maar ook van die der Goddelijke Openbaring. Zoo ontstaat een wel kwaadaardige willekeur in de behandeling van den inhoud der Schriften.

Ook de figuur van Melchizedek is volgens het oordeel der critiek geen reële verschijning geweest op het terrein der historie. Met de meeste beslistheid is deze meening wel geuit door de aanhangers van de Wellhausiaansche School. Zij verklaren Melchizedek voor een product van den Joodschen geest, kunstmatig met een antieke sfeer omlijst.

Toch is er ook in dit tijd weer een kentering gekomen. De vermeerdering van de kennis der oudheid deed aan het licht treden, dat het beeld, dat men zich van de geschiedenis van Israël geconstrueerd had, niet geheel juist kon zijn. Daarbij stegen ook Melchizedeks kansen als historisch persoon erkend te worden.

Des te eer stond deze toch zoo eerbiedwaardige figuur aan deze wisselingen in waardeering bloot, doordat ze ten tooneele verscheen in een hoofdstuk, dat zich weinig inschikkelijk betoonde jegens de theorieën der critici: op het standpunt der brommenscheiding kon niet uitgemaakt worden tot welke bron dit hoofdstuk behoorde. Deze omstandigheid noopte wel zeer tot een bijzonder onderzoek, vanwaar toch dit hoofdstuk afkomstig was.

Zij die zich met dit onderzoek hebben bezig gehouden, kwamen niet allen tot denzelfden uitslag. Onder de verscheidenheid der resultaten teekent zich echter één tegenstelling scherp af, deze n.l., dat de één Genesis 14 houdt voor een jong geschrift, de ander voor een van hoogen ouderdom. Zij, die meenen in Gen. 14 met een geschrift van jongen datum te doen te hebben, houden het vervolgens voor gekunsteld maakwerk. Zij, die het voor oud houden, erkennen daarbij ook dat het „echt” is, d.w.z. zóó als het zich zelfen aandient. In de meening of dit hoofdstuk oud is of jong, ligt dus tegelijk een oordeel opgesloten over de historiciteit en betekenis van dit hoofdstuk.

§ 9. Dit hoofdstuk is geen historisch bericht meer in den gewonen zin van het woord, wanneer het inderdaad geen zelfstandig verhaal bevat, doch een soort reproductie van een bekend feit, bijv. de expeditie van Sanherib in het veertiende (N.B.

conf. Gen. 14:5) jaar van Hizkia (zoo Hitzig) of de tocht van Antigonos tegen de Nabateers (zoo Sørensen).¹⁾

De laatste schijn van historiciteit verdwijnt echter bij de critiek van Nöldeke, die in zijn: Untersuchungen zur Kritik des Alten Testaments ook Gen. 14 bespreekt en wel onder het reeds allos zeggend opschrift: Die Ungeschlichkeit der Erzählung Gen. XIV. Hij houdt dit hoofdstuk voor een product van een auteur, die lang na Abraham leefde en dit verhaal verzon ter eere van dezen Patriarch, ad majorem gloriam Abrahæ. Dat Abraham echter de koningen uit het Oosten zou verslagen hebben houdt Nöldeke voor totaal onmogelijk. Als dat mogelijk is, zoo zegt hij, is alles mogelijk. Voorts wijst hij op vele dingen die volgens hem onwaarschijnlijk zijn of zelfs ontleend aan het rijk der mythen. Onwaarschijnlijk is de dateering uit vs 1, omdat ze van de strijdende koningen zelf uitgaat; de route die Kedor-Laomer neemt; de overrijde aftocht na den slag in het dal Siddim en ook dat Abraham niets van den buit hebben wil. Dit laatste zou zuiver Abrahamsverheerlijking zijn. Naar het rijk der mythen verwijst hij de steden Sodom en Gomorrha en hun koningen, wier namen samengesteld zijn met woorden, die boosheid en misdaad beteekenen en daarin duidelijk blijken fictie te zijn. Eveneens de Refaim en de Emim.

Deze argumenten worden echter meer gedragen door verwerping van dit hoofdstuk dan dat ze er toe leiden. Dat Abraham deze koningen uit het Oosten versloeg, behoeft niet tot de onwaarschijnlijkheden gerekend te worden. De legers, waarmede een rooftocht als in Gen. 14 beschreven wordt, geschiedt, kunnen niet groot zijn geweest. Vooral niet omdat ze in snellen opmarsch optrokken. Het is zeer wel mogelijk dat deze legers onder commando stonden van officieren en niet van de koningen zelf. Mogen we ook daarom ons deze legers klein voorstellen, aan de andere zijde moeten we in het oog houden dat Abraham bijgestaan werd door drie bondgenooten, die ook elk hun „jongelingen” (vs 24) in het veld brachten. Door deze proportioneering der getalsterkten komt er toch eenige evenredigheid tusschen den omvang der strijdmachten aan weerszijden. Er zijn nog andere factoren, die deze geschiedenis minder ongelooftelijk maken dan Nöldeke meent. Abraham deed een nachtelijken overval en wel op een vijand, die zelfvoldaan, geen overval mogelijk achtte en in overwinnaarsstemming huiswaarts trok. Overrompelaars kunnen met geringere macht beter aanvallen, dan talrijke overrompelden zich verdedigen.

Deze geschiedenis is trouwens het eenige voorbeeld niet van een groot succes met geringe getalsterkte behaald.²⁾ En ten slotte, de Allerhoogste heeft Abraham Zijn almachtigen bijstand verleend. Dat is de opmerking van Melchizedek, die voor den tijdgenoot en voor den bijbellezer van elke eeuw waarde houdt.

Tegen de dateering uit vs 1 is inderdaad in te brengen, dat de koningen worden gedateerd naar hun eigen leeftijd. Dat is vreemd. Ze kunnen toch niets doen buiten hun eigen leeftijd! Dat hieraan intusschen geen bezwaar kan worden ontleend tegen de echtheid van Gen. 14 blijkt alreeds hieruit dat dergelijke beginzinnen ook in spijkerschriftteksten voorkomen, gelijk Jirku heeft aangetoond.³⁾ Wat in zulke zinnen streng grammaticaal genomen stoot, is toch heel verklaarbaar, als we ons voorstellen hoe de stijl, onder het schrijven, onder invloed kan komen van den gedachtengang. De streng logische westersche auteur verzet zich hier-

1) conf. ook Jensen in Zeitschr. für Ass. Augs 1934: Gen. 14 und ein Ausschnitt aus den res gestae von Assur-ban-apli.
2) Voorbeelden bij Heinisch a.w. pag. 220.
3) Zeitsch. A. T. Wiss. 39. (1921) pag. 152. Altor. Komm (Jirku) pag. 57.

Over den doop.

Met dankbaarheid mag geconstateerd, dat zeker verschil van meening, dat een korten tijd rees en aanhield over de vraag als hoedanig toe de kinderkerken te beschouwen bezitten, in zoverre ze recht op den Kinderdooft hebben, allengs zijn scherpte verliest.

Of deze manier van voorstelling en uitdrukking daerom mede schuld had aan de ontstane spanning, kunnen we moeilijk beoordeelen. Natuurlijk is het ons allen om de zaak te doen, en zijn we ten allen tijde bereid, om win gelukkig gekozen uitdrukking naar aannemelijker voorslag te verbeteren.

Het was het Methodisme, dat op dit punt in den wortel moest aangevat, en niet de onwaarschijnlijke van het Methodisme over de „kinderkerken der geloovigen” maar wijke, en de Gereformeerde beschouwing over het „zand der berch” onder ons terugkeer, zijn we volkomen voldaan.

Dr A. KUYPER,
„De Heraut”, No. 927, 29 Sept. 1898.

tegen meer dan de oostersche. Deze schrijft zóó als hij het zich voorstelt: het is de tijd van die vier koningen, toen gingen ze ten oorlog.

De route der koningen zou bevreedmen, omdat het zulk een omweg was. Het strategisch doel daarvan kan echter zeer wel zijn geweest den steden der Pentapolis alle verdere hulp af te snijden. En wat de overrijde aftocht betreft, van bijzondere haast lezen we niets in ons hoofdstuk. Het is voor deze koningen uit de oudheid wel moeilijk het Nöldeke naar den zin te doen: trekken ze eerst niet regelrecht op het doel af, dan wekt dat bedenken tegen de echtheid van het verhaal; gaan ze na hun doel te hebben bereikt wel terstond weg, dan heet dat overijling.

Dat Abraham voorts niets van den buit wil hebben, vloeit voort uit zijn aanhankelijkheid aan zijn God en dat strekt hem inderdaad tot eere. Maar dat geeft nog geen recht het geheele verhaal te disqualificeeren als verzonnen ad majorem gloriam Abrahæ. Dit hoofdstuk heeft trouwens veeleer ten doel de figuur van Melchizedek voor te stellen. Abrahams optreden is ook in Hebr. 7 slechts temporeele aanduiding, waarmede de verhandeling over Melchizedek begint.

Moeten voorts Sodom en Gomorrha naar het rijk der mythen verwezen worden? De omschrijving van „de landpale der Kanaänieten” in Gen. 10:10 geeft toch een heel nuchter getuigenis van het bestaan dezer steden. In Gen. 13 wordt getuigd van de boosheid harer inwoners. De steeds weer verlevendigde pogingen de plaats van Sodom en Gomorrha aan te wijzen⁴⁾ doen blijken, dat men over het algemeen vasthoudt aan het historisch verleden dezer steden. De namen der koningen van deze steden zijn wel, vooral door Joodsche schriftgeleerden⁵⁾ in ongunstigen zin verklaard. Wanneer deze verklaring juist was, zouden de namen ook zoo doorzichtig in hun samenstelling moeten zijn, dat bijv. de LXX niet behoeften te twijfelen hoe de vorm dezer namen precies was. Toch levert vergelijking van deze namen in Max. tekst, Sept., Sam. en Syrische vertaling heel wat variaties op. Dit getuigt van originaliteit. Het is dan ook zeer wel doenlijk van deze namen verklaringen te bieden van zuiver linguïstischen aard, zonder disqualificeerende strekking.⁶⁾

Dat van vijf koningen er vier met name worden vermeld, de laatste slechts als „koning van Bela” wordt aangeduid, getuigt van de historische nauwgezetheid van den auteur.

Van de Refaim wordt in het Oude Testament veel vaker gesproken dan de tekst der Statenvertaling doet vermoeden. Dit vindt zijn oorzaak hierin, dat de Statenvertalers het woord Refaim menigmaal appellatiefisch met reuzen hebben vertaald. (Deut. 2:11, 20:3:11, 13. Joz. 12:4, 13:12). De vele plaatsen in het Oude Testament, die van

4) J. Simons, Opgravingen in Palestina, hdst. IV.
5) In de Jeruzalemsche Targum en door Rashi.
6) W. T. Pitter, in Proc. of the Soc. of Bibl. Arch. 1913, pag. 205-226.